

ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ СИТУАЦІЇ ЯК ПРОЯВ ВЗАЄМОДІЇ РІЗНОМАНІТНИХ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ

Стаття присвячена конфліктній комунікативній ситуації конфліктного дискурсу як один із засобів реалізації наміченої цілі.

Ключевые слова: *конфлікт, конфліктоген, інтеракція.*

Конфлікт як реалія життя є об'єктом дослідження багатьох наук: філософії, юриспруденції, соціології, педагогіки. Для аналізу конфліктної комунікативної ситуації як прояву взаємодії різноманітних зовнішніх факторів, важливим є встановлення негативного денотативного простору мовленнєвого спілкування і факторів, які обумовлюють зародження, розвиток та вирішення конфлікту. Здійснення такого завдання можливе, якщо намагатися виявити методи та засоби, які використовують комуніканти для збереження або руйнування гармонійного спілкування.

Згідно з результатами сучасних психологічних досліджень у галузі конфліктології людські взаємовідносини породжують простір для мовленнєвих конфліктів, які розуміємо як зіткнення двох комунікантів, що характеризується специфічною мовною поведінкою учасників інтеракції [1: 190]. Мовленнєвий конфлікт, що зумовлений невідповідністю дій однієї сторони нормам та очікуванням іншої, супроводжується напруженням, яке виявляється в емоційно негативному ставленні комунікантів один до одного. Метою одного з комунікантів є передати емоційний імпульс, завдяки якому він планує викликати певний емоційний стан іншого комуніканта [2: 50].

Отже, конфлікт є протистоянням людей з протилежними інтересами, позиціями, думками, цілями, досягнення яких може торкнутись інтересів протилежної сторони. Конфліктні ситуації позначені порушенням норм взаємодії та співпраці, зіткненням орієнтацій, зацікавлень, розбіжністю у засобах досягнення певної мети, психологічною несумісністю учасників конфлікту [3: 15]. В ситуації відбувається зіткнення комунікативних інтенцій каузатора та реципієнта, вербальна та невербальна поведінка яких не завжди сприяє запобіганню конфлікту.

Психологи вважають, що більша частина конфліктів виникає всупереч бажанням самих учасників конфлікту. Це трапляється через особливості людської психіки, а також як наслідок того, що більшість людей не знає про ці особливості, або не надає їм значення. Головну роль у виникненні конфлікту відіграють конфліктогени. Конфліктогени – це будь-яке слово або дія, яка може призвести до виникнення конфліктної ситуації та її переростання в конфлікт [4: 150]. У ході конфлікту виникає ескалація конфліктогенів, тобто комунікант у відповідь на конфліктоген вдається до ще сильнішого конфліктогену. Індивіди часто реагують на образи, виявляючи агресію у відповідь. Звичайно, ввічливість передбачає стриманість у поведінці, проте це не завжди можливо в реальному

спілкуванні. Це можна пояснити потребою почувати себе в безпеці та захищати власну гідність. Розгляньмо приклад:

ADAM: Wait a minute!! What's going on here? [Vincenzo just stares toward Adam as if he's not even there]. – **ADAM:** There's no way that girl is in my movie! [Silence]. – **LUIGI CASTIGLIANE:** That is the girl. [The Castigliane brothers begin to leave. Adam stands up trembling with anger]. – **ADAM:** Hey!!!!!! That girl is not in my film!!!! – **VINCENZO CASTIGLIANE:** It is no longer your film. [Adam turns white and stands very still as this sinks in. The Castigliane brothers leave. As the big blonde wood doors close behind them Adam starts to boil]. – **ADAM** (screaming): You'd better fix this, Ray [5]!!!

Наведений приклад ілюструє конфліктну неформальну комунікативну ситуацію бізнес-дискурсу, а саме затвердження на головну роль дівчини. Тип ситуації за характером спілкування: полілог, неформальна та конфронтаційна, емоційно забарвлена та спонтанно-підготовлена. Тип зв'язку – експліцитний. Стиль спілкування – неофіційний. Каузатор застосовує базові тактики повтору та психологічного домінування. Він вживає окличні, короткі речення. Застосовувані невербальні маркери, як-от мовчання, крик, міміка, властиві особі у стані агресії. Ігнорування реципієнта зумовлене соціальною нерівністю: це власники студії та режисер картини. Недотримання принципів ввічливості та кооперації призводить до конфлікту.

Учасники конфліктного діалогу досягають власних цілей завдяки активній вербальній агресії. Л. Берковіц визначає агресію як форму поведінки, котра націлена на те, щоб завдати фізичної та психологічної шкоди. Агресія провокується емоційним збудженням, причому це негативне емоційне збудження [6: 24]. Також є важливим ступінь емоційного збудження, під час якого комунікант може бути свідомо контрольованим або імпульсивним. Деякі люди, перебувають у стані емоційного збудження через особливості темпераменту, характеру не можуть зупинитися та подумати про наслідки, перш ніж почати атакувати супротивника. Конфліктуючі сторони мають потребу дати вихід емоціям. Емоції викликають конфлікт, а конфлікт, у свою чергу, породжує емоції. Емоції відбивають не предмети чи явища дійсності, а стосунки між людьми. Таким чином, однією з властивих рис конфліктного дискурсу є емоційність.

Отже, під час реалізації конфліктного дискурсу, йому можуть бути притаманними ігнорування принципів ввічливості та кооперації. Конфліктній ситуації властиве вживання окличних та заперечних речень, риторичних питань, вживання вокативних невербальних маркерів (підвищення голосу, тону, крик); певних оптичних маркерів (міміка, жести, рухи).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко Н. В. Суггестивные характеристики медицинского дискурса : автореф. дис. на получ. науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / Наталья Владимировна Гончаренко. – Волгоград, 2007. – 21 с.
2. Макапетян А. Г. Каузация (лингвистические и экстралингвистические): автореф. дис. на получ. науч. степени доктора филол. наук / Александр Гамлетович Макапетян. – Ереван, 1990.
3. Амагов А. М. Трансформационный анализ сложных английских каузативов / А. М. Амагов // Вестник ОГУ. Гуманитарные науки, 2005. - № 4.

4. Кондаков Н. И. Логический словарь-справочник / Н. И. Кондаков. [Изд., 2-е., испр. и доп.] – М., 1975. – С. 150.
5. Mulholland Drive. <http://us.imdb.com/title/tt0166924/>
6. Берковиц Л. Агрессия : причины, последствия и контроль /Л. Берковиц. — СПб : Прайм-Еврознак, Нева; М. : Олма-Пресс, 2002. — 510 с.

Стаття надійшла до редакції 12.09.14

Кононова Д.В., канд. філол. наук
НА СБ України, Київ

ОСОБЕННОСТИ КОНФЛИКТНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ СИТУАЦИИ КАК ПРОЯВЛЕНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ РАЗНЫХ ВНЕШНИХ ФАКТОРОВ

В статье рассмотрена конфликтная коммуникативная ситуация конфликтного дискурса как один из способов реализации поставленной цели.

Ключевые слова: конфликт, конфликтоген, интеракция.

Kononova D., PhD
National Academy of the Security Service of Ukraine, Kyiv

FEATURES OF CONFLICT COMMUNICATIVE SITUATION AS A REALIZATION OF CO-OPERATION OF DIFFERENT EXTERNAL FACTORS

The article deals with the conflict communicative situation of the conflict discourse, which is considered to be one of the methods of certain purpose realization.

Key words: conflict, conflictogene, interaction.